

Ameeriklased kardavad sõnnikuhaisu

NSV Liidu liider Nikita Hruštšov kritiseeris eestlastest laudaõhu uurijaid

Praegu kardavad jänkid kõige enam muidugi terroriste. Enne Musta teispäeva peljati ka pankrotte, majanduskriise, kolesterooli, tulnukaid, aidsi, isegi sõnnikuhaisu.

Kuule lennatakse, sõnnikuhaisuga jäädakse jänni

Kui poolakast kirja- ja rännumees Arkady Fiedler nimetas Kanadat vaigust lõhnavaks, siis Hollandit meenutab paljudele turistidele just rammus maaõhk. Oktoobris lõhnavad ka Šveitsi kuulsad mägikuurordid, eriti niiskete ilmadega, peaaegu nagu loomafarmid: naabruses laotatakse sõnnikut.

Võibolla tõesti "sita hais on kopsu rohi", nagu me esivanemad täheldasid? Ameerika Ühendriikides seevastu pühen-

datakse meedias palju ruumi haistmisorganit häirivatele lõhnadele.

Mõjukas ajalehes Washington Post kirjeldatakse kõiki ebameeldivaid tagajärgi, mida suurte seafarmide lähedus kohalikele elanikele kaasa toob: pea valutab, kurk on kibe, ajab kõhima, silmad kipitavad ning kõht on lahti.

Eriti hull on olukord Põhja-Carolinas, kus asuvad suured farmid kokku üle 10 miljoni seaga. Mõnele sealsete linnade ja külade elanikud on organiseeritult puhta õhu eest võitlema hakanud.

Mõõtmised on näidanud, et sealaudad ning sõnnikupatareid eraldavad õhku tohututes kogustes haisvat ammooniumi ja väevelvesinikku ning lõhnatut, kuid mürgist metaani koos süsihap-

pegaasiga. Ka iga vähegi külaluga kursis olev linlane teab, et seasõnnikust eralduv gaas on lehmade toodangust märksa vängem.

Dr Susan Schiffman, Duke'i ülikooli meditsiiniprofessor, nentis, et suur samm edasi on isegi olukorra tõsiduse teadvustamine. "Kui me suudame jõuda Kuule, siis suudame lahendada ka sigade probleemi."

Juba 80 aastat tagasi väideti, et Chicago tapamajades kasutatakse ära kõik, välja arvatud sigade kisa. Nüüd selgub, et lahendamata, s.o kasutamata on seni jäänud sõnnikuhais.

Mida ameeriklased soovivad? Minnesota ülikooli teadlaste programmis on muu hulgas soovitatud järgmisi lihtsamaid võtteid: hoidke laudad puhtad, parandage ventilatsiooni. Paku-

takse ka kemikaale, mis vähendavad gaaside lenduvust, ning paremaid katteid sõnnikuhoidlaile.

Kuna rahvas protestib kõige enam põldudele laotatud sõnniku haisu pärast, siis soovitatakse läga kohe sisse künda, toimetada see põllule pilvisel jahedal varahommikul või siis argipäevadel, kui peene ninaga naabrid on tõenäoliselt juba tööle sõitnud.

Hruštšov nõudis liha

Tõsiasi, et peale inimeste eluruumide on mikrokliima oluline ka lautades, on üllatuseks olnud riigijuhtidelegi.

1962. aastal kompartei märtsipleenumil ütles Nikita Hruštšov umbes nii: "Eesti Põllumajanduse Akadeemias kaitses R. E. Aluoja väitekirja tee-

mal "Eesti NSV lehmalaudade mikrokliima". See koosnes osadest, ühe pealkiri oli "Lehmalauda õhu keemiline koostis". Iga inimene, kui tal on haistmis-meel, tunneb lehmalauda astudes alati, missugune on õhu koosseis. (*Naer, elevus.*) Selleks ei ole vaja erilisi riistu. Me võime ära elada ka lehmalauda õhu koostist uurimata, tarvis on rohkem veiseliha. Teisiti mõeldakse aga seal, kus säärane dissertatsioon valmis saadi."

Materdatav Raimund Aluoja ja tema kolleeg Jüri Tedrema olid selleks ajaks EPAs oma väitekirjad edukalt kaitsnud, kraade kinnitas tol ajal aga Moskvas asuv kõrgem atestatsioonikomisjon (KAK).

Sinna saadetud väitekirjade arutelul tuli muidugi arvestada partei peasekretäri kriitikaga.

Tartus laialt levinud legendi kohaselt tulid KAKi kuulunud akadeemikud arutelu vaheajal WC-s eestlaste juurde, julgustasid ning manitsesid mitte alla andma: "Pidime teid ju kritiseerima!"

Kõik lõppes õnnelikult – lautade-tallide õhu ja üldse loomade elutingimuste parandamine käib siiani edukalt.

Väino Poikalainen EPMÜ piimainstituudist arvab, et paljudes meie lautades on tingimused isegi paremad kui USA suurfarmides.

Mida teha aga sõnnikuhaisuga? Üks talumees lausus nina kirtsutavale suvitajale: "Egas sead umbsed ole!"